

Plan för utlåning av elcyklar i Kronoby kommun

Innehåll

1	Bakgrund	3
2	Om pilotprojekten.....	3
3	Ett långsiktigt och hållbart utlåningssystem	4
3.1	Anskaffning av elcyklar	4
3.2	Utlåningspunkter	5
3.3	Utlåningssystem.....	5
3.4	Försäkringar och säkerhet	6
3.5	Marknadsföring.....	7
3.6	Övrig utrustning	8
3.7	Kostnadsplan.....	8
4	Summering och verkningar	9

1 Bakgrund

I Jakobstadsregionens klimatstrategi ingår främjandet av elcyklar som en skild målsättning. Som ett led i förverkligandet av målsättningen har Kronoby kommun som eget klimatmål att köpa in allmänna elcyklar för utlåning/uthyrning. Med dessa båda målsättningar som bakgrund har Kronoby kommun under åren 2023 och 2024 utfört två pilotprojekt med fokus på kostnadsfri utlåning av elcyklar till kommunens invånare och anställda. Utlåningen har skett som en del av projektet *Pigga pedister* som har finansierats i samarbete med Traficom. Denna plan syftar till att skapa ett långsiktigt och hållbart system för utlåning av elcyklar i kommunen.

2 Om pilotprojekten

Under pilotprojekten hyrde kommunen elcyklar av en lokal cykelaffär och lånade sedan ut dem till allmänheten. Huvudsyftet var att låta intresserade prova på elcyklar och på så vis motivera dem att göra egna anskaffningar. Därtill syftade pilotprojekten i förlängningen till att få till stånd en attitydförändring när det kommer till (el)cykling och vanan att välja bilen framom cykeln. Under pilotåren 2023 och 2024 tillämpades olika förfaranden vid utlåningen.

År 2023 hyrdes en flyttbar container för förvaring av elcyklarna. Containern fanns en månad var i tre olika kommunområden (Kronoby, Nedervetil och Terjärv). Den personal som fanns på plats utgjordes av lokala föreningar och utlåningen skedde varje vardag: En cykel kunde med andra ord lånas för 23 timmar i taget.

Under slutet av 2023 upptäcktes att elcyklarna av terrängmodell var speciellt omtyckta att låna – de var betydligt mer populära än city- och trekkingcyklarna som också erbjöds det året. Det kan antas att detta har att göra med cyklarnas mångsidighet och med terrängen i kommunen: Terrängcyklar funkar både längs leriga skogsvägar och asfaltgator. Det går inte heller att blunda för att de har en viss cool-faktor. Med andra ord konstaterades det att det vore fördelaktigt att dra nytta av kommuninvånarnas genuina intresse för elcyklar av terrängmodell som ett första led till att uppmuntra till mer cykelpendling.

År 2024 gjordes en del ändringar i arrangemanget: Med anledning av elcyklarnas popularitet gjorde kommunen valet att år 2024 helt och hållet fokusera på utlåning av terrängcyklar. För att ytterligare främja terrängcykling utarbetades samma år en cykelledsbroschyr. På begäran av invånarna gavs det möjlighet att låna elcyklarna för en något längre tid, i praktiken 2–5 dagar. Detta berodde på att cyklarna började lånas ut som en del av bibliotekets verksamhet och de avvikande öppethållningstiderna under sommaren behövde därför beaktas.

Det kan konstateras att pilotprojekten har varit mycket omtyckta och att elcyklarna har använts flitigt. År 2023 cyklades det i genomsnitt 45 km/utlån och projektets fem cyklar utlånades 220 gånger. År 2024 cyklades det 59 km/utlån och projektets tre cyklar utlånades 104 gånger. Om man utgår från att alla lån har varit unika har hela 5 % av invånarna lånat elcyklar under pilotprojekten.

Bild 1: Cykelutlåningspunkt under pilotprojektet år 2023. Projektkoordinatorerna visar upp de elcyklar som kan lånas.

3 Ett långsiktigt och hållbart utlåningssystem

Som mål för pilotprojektet år 2024 ingick att utarbeta en konkret plan för utlåning av terrängelcyklar för åren 2025–2026. Föreliggande plan syftar till att realisera målet och samtidigt blicka ännu längre fram i tiden.

3.1 Anskaffning av elcyklar

Centralt för att utlåningen ska kunna fortsätta är att kommunen anskaffar egna elcyklar. Eftersom främjandet av terrängcykling i kombination med elcykling har ansetts vara ett lyckat koncept vore det önskvärt att det är just elcyklar av terrängmodell som anskaffas. För att kunna erbjuda cyklar av varierande storlekar bör minst tre stycken anskaffas (S-, M- och L-modeller).

Att hyra elcyklar har fungerat bra under pilotprojekten, men för att kommunen ska kunna erbjuda cykelutlåning som en del av den sedvanliga verksamheten är egna införskaffningar i förlängningen ett mer kostnadseffektivt alternativ. Det bör påpekas att det inte finns någon cykelaffär i kommunen, så därför konkurrerar kommunens utlåning inte med någon annan verksamhet och man trampar ingen på tårna. Också med

anledning av avståndet mellan kunden och närmaste cykelaffärer (belägna i grannstäderna Karleby och Jakobstad) är det viktigt att kunna minska avståndet mellan elcyklarna och användarna.

3.2 Utlåningspunkter

I den modell som användes vid det första projektet utlånades elcyklarna genom att kommunen anlidade lokala föreningar som demonstrerade cyklarna och skötte utlåning och returnering. Det var ett positivt samarbete och föreningarna fick på så vis också inkomster från projektet. Den här modellen var dock mycket resurskrävande (både i tid och pengar), eftersom cyklarna utlånades och returnerades varje vardag. För att skapa en mer kostnadseffektiv modell konstaterades det att det vore fördelaktigt att använda sig av kommunens befintliga personal och om cyklarna kunde lånas för en något längre tid i taget.

För att förverkliga en mer hållbar utlåning är den modell som användes i det andra pilotprojektet mera långsiktig och enkel: Då utlånades cyklarna via bibliotekens verksamhet, vilket ju är en logisk modell eftersom utlåning utgör bibliotekens främsta uppgift. Att låna ut elcyklar via biblioteket visade sig vara en lyckad och ekonomisk modell. Eftersom biblioteket har filialer i alla tre kommunområdena har det fungerat väl att cirkulera cyklarna så att de t.ex. utlånas vid en filial under en månads tid och sedan flyttas de till nästa.

3.3 Utlåningssystem

Kronoby bibliotek har sedan flera år tillbaka lånat ut olika redskap till sina kunder. Några exempel på sådana redskap är frisbees, stormkök, skräpplockare och boulebollar – de sistnämnda har utlånats speciellt flitigt. Att elcyklarna utlånas via biblioteket är därför naturligt.

Rent tekniskt kunde cyklarna utlånas via bibliotekets nuvarande lånesystem, men då kan kunden inte välja vilken dag hen lånar elcykeln, utan den blir ledig då den blir ledig. Att ha i bruk ett separat bokningssystem kunde därför vara nödvändigt.

Det bokningssystem som användes under pilottiden visade sig vara användarvänligt och fick positiv feedback: Bokningarna krävde ingen registrering, utan kunden behövde enbart mata in sin kontaktinformation och godkänna bokningsvillkoren som hade inkluderats i tjänsten. Varje cykel fick sin egen kalender där kunden såg vilka dagar som var lediga.

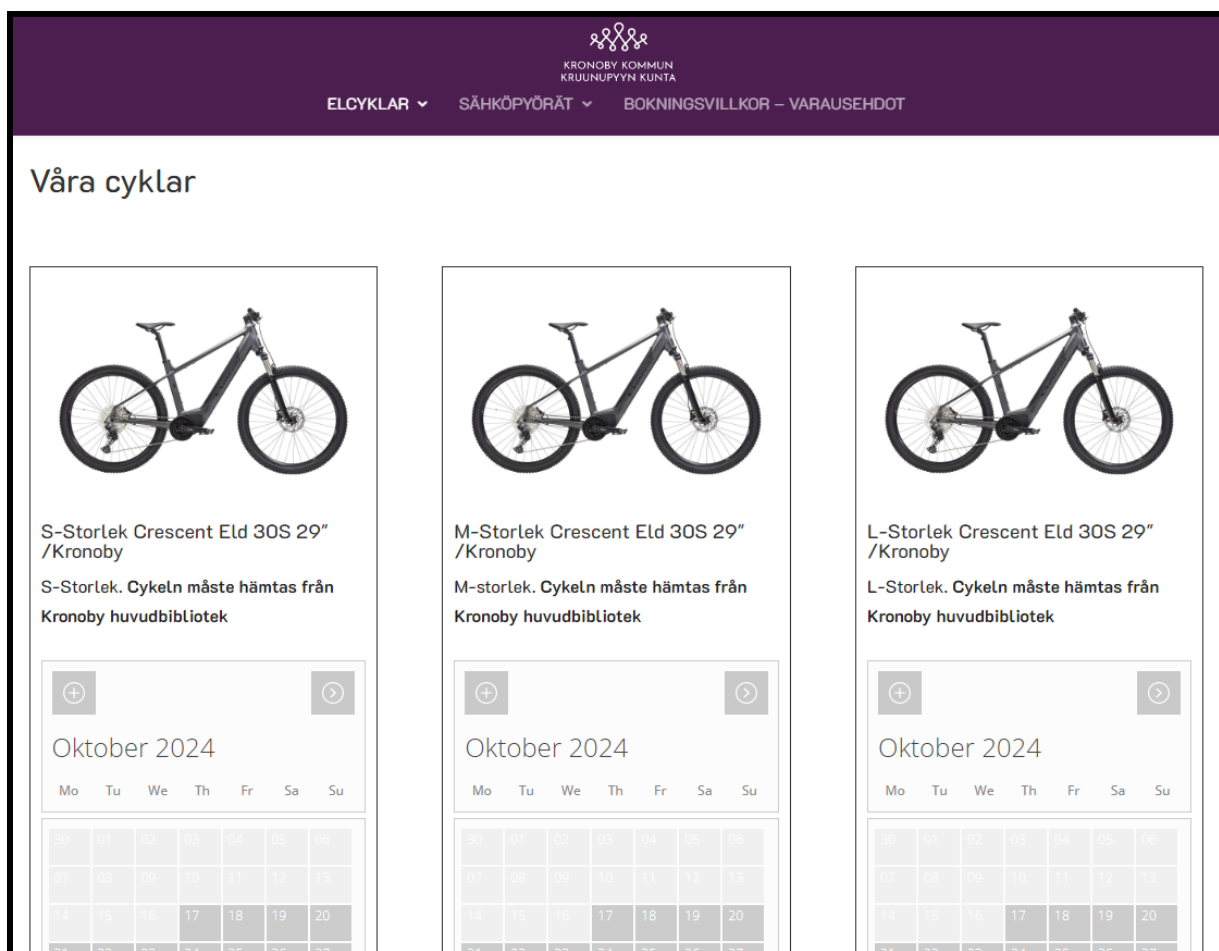

Bild 2: Bokningssystemet

3.4 Försäkringar och säkerhet

Oberoende av om elcyklar köps in eller hyrs bör de ha giltiga försäkringar. För att försäkringen ska gälla vid stöld krävs att cyklarna låses i en fast struktur (exempelvis räknas flyttbara cykelställningar inte som en sådan struktur). Detta bör påpekas för kunderna vid utlåning. I bokningsvillkoren står därför det följande: "Då jag inte använder cykeln låser jag fast den i en fast struktur. Om cykeln blir bestulen utan att den varit fastlåst i en fast struktur står jag personligen för ersättning av cykelns pris."

Inköp av elcyklar innebär en relativt stor investering för kommunen. Därför är det viktigt att vidta försiktighetsåtgärder: Exempelvis kunde cykelalarm införskaffas så att cyklarna går att spåra.

När kunden kommer för att låna sin bokade cykel bör hen kunna uppvisa identifikation vid behov. På så vis säkerställer utlåningspersonalen att kunden har uppgett riktiga personuppgifter.

3.5 Marknadsföring

Vid uppstartandet av *Pigga pedister* spelade marknadsföringen en central roll. Invånarna och de anställda behövde få information om projektet så att de kunde utnyttja möjligheten att låna elcyklar. Under pilottiden sattes därför mycket fokus vid att informera om projektet via sociala medier, skyltar och traditionell media.

Bild 3. Nyhetsartikel om Pigga pedister-projektet

Marknadsföring av utlåningsmöjligheten bör fortsätta, men det kunde räcka att göra den i en något mindre skala. Detta, eftersom många vid det här laget känner till möjligheten att låna elcyklar. Dock bör det regelbundet kommuniceras om utlåningen, eftersom man då påminner om att den finns.

I fortsättningen kunde framför allt kommunens sociala medier samt webbplatsen användas vid marknadsföringen. Därtill kunde bibliotekets informationsskärmar utnyttjas.

3.6 Övrig utrustning

För trafiksäkerhetens skull är utlåningen av hjälmar mycket viktig: Inom pilotprojekten har hjälmar köpts in som kunde fortsätta att utlånas tillsammans med elcyklarna. Även cykelpumpar har införskaffats och möjligheten att själv serva cyklarna vid biblioteken kunde kommuniceras utåt.

3.7 Kostnadsplan

Anskaffningen av elcyklar utgör en stor engångsutgift för kommunen. I övrigt skulle den årliga kostnaden för den fortsatta verksamheten vara mycket förmånlig.

Terrängcyklar är i regel aningen dyrare än övriga modeller, vilket behöver beaktas i kalkylen. Elcyklarna bör vara av hög kvalitet för att sporra invånarna och anställda att själva köra anskaffningar, men är cyklarna för dyra kan detta ha en avskräckande effekt. Cyklar med medelhög kostnad är därför att föredra.

Typ av kostnad	Kostnad	Tidsplan
Elcyklar (3 st.)	Ca 10 000–12 000 €	Genast
Cykellarm (3 st.)	150 € (engångskostnad)	Genast
Bokningssystem	1 200 € per år	Kontinuerligt
Försäkring	500 € per år	Kontinuerligt
Cykelservice	195 € per år	Kontinuerligt
Personalkostnader	Inga extra kostnader: Verksamheten kan förverkligas med kommunens befintliga personal.	
Marknadsföring	Inga extra kostnader: Marknadsföringen kan i första hand ske via kommunens egna kanaler.	

Med beaktande av de nödvändiga utgifter som krävs för verksamheten skulle det första året vara relativt kostsamt (ca 12 000–14 000 €). Dock kunde verksamheten i förlängningen (när elcyklarna har köpts in) vara mycket kostnadseffektiv (ca 2 000 € per år).

4 Summering och verkningar

Det finns goda förutsättningar att omvandla *Pigga pedister*-projektet till kommunens sedvanliga verksamhet. Pilotprojekten har varit mycket givande och omtänkta och många lärdomar har dragits: Kommunen har getts möjlighet att testa olika modeller för utlåningen, vilket har bidragit till att ett kostnads- och tidseffektivt system nu har kunnat hittas.

Att kunna erbjuda kostnadsfri utlåning av elcyklar till kommunens invånare och anställda är inte bara en fin fjäder i hatten för kommunen: Av den feedback som har inkommit finns tydliga indikationer att utlåningen har lett till många inköp av cyklar i kommunen. Detta syns även i andelen anställda som har utnyttjat kommunens cykelförmån. Under åren 2023 och 2024 subventionerade kommunen sammanlagt 15 cyklar, vilket motsvarar cyklar för 6 % av personalen. Kommunen har också fått mycket goda resultat i elserien i Kilometrikisa-tävlingen: År 2022 (året innan piloteringen) uppnådde kommunens lag plats 324, år 2023 (pilotprojektets första år) uppnåddes plats 64 och år 2023 (andra pilotåret) uppnåddes plats 109 i elserien. Det kan därför konstateras att kommunens elcykelfrämjande åtgärder har burit frukt och att det genom pilotprojekten har skapats goda förutsättningar för ökad cykelpendling i kommunen.